

ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Για μια "Ελληνική Κλιματική Νομοθεσία"

[Κείμενο Εργασίας]

Αθήνα, 28.02.2021

Περιεχόμενα

A. Η Αναγκαιότητα ενός Κλιματικού Νόμου	Σελ. 3
B. Κρίσιμες Παράμετροι	Σελ. 6
Γ. Στόχοι και Κατευθύνσεις της Πρότασής μας	Σελ. 8
Δ. Παράρτημα – Συνοπτική Παρουσίαση Κλιματικών Νόμων άλλων χωρών	Σελ. 13

A. Η Αναγκαιότητα ενός Κλιματικού Νόμου

Η επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας, του μηδενισμού δηλαδή των συνολικών εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου, είναι η μεγαλύτερη ίσως πρόκληση που έχει να αντιμετωπίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, και παράλληλα με αυτή η ελληνική κοινωνία. Δεδομένου ότι το 75% περίπου των αερίων του θερμοκηπίου προέρχεται από την καύση των ορυκτών καυσίμων, η προσαρμογή και μετεξέλιξη του ενεργειακού συστήματος έχει πρωτεύουσα σημασία. Παρ' όλα αυτά ένας κλιματικός νόμος οφείλει να συμπεριλάβει όλους τους τομείς οικονομικής και κοινωνικής ζωής, κάτι που άλλωστε αντανακλάται και στους οκτώ στόχους-προτεραιότητες που θέτει η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Η πρόκληση είναι μακροπρόθεσμη, με χρονικό ορίζοντα επίτευξης του στόχου το 2050.

Πιο συγκεκριμένα, στην ελληνική πραγματικότητα, ο όρος «κλιματική αλλαγή» φαίνεται να έχει ενσωματωθεί στην καθημερινότητα μας, όχι όμως, ίσως, σε τέτοιο βαθμό που να μας έχει αφυπνίσει επαρκώς. Σύμφωνα με μελέτη της Επιτροπής Μελέτης Επιπτώσεων της Κλιματικής Αλλαγής (ΕΜΕΚΑ) που δημοσιεύτηκε από την Τράπεζα της Ελλάδος το 2011, η αύξηση της θερμοκρασίας στην Ελλάδα δύναται να φτάσει στους 6°C το 2100, εάν δεν υπάρξει δράση παγκοσμίως για την ανάσχεση της μεταβολής του κλίματος. Ο Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης «διαΝΕΟσις», δημοσίευσε πρόσφατη έρευνα τον Νοέμβριο του 2020, κατά την οποία επισημαίνεται πως η αύξηση της θερμοκρασίας κατά 1°C οδηγεί σε αύξηση της κατανάλωσης ενέργειας στην Ελλάδα κατά 4% ή περίπου 20.000 MWh σε ημερήσια βάση, της θνησιμότητας κατά 12-18% (για ομάδες πληθυσμού άνω των 65 ετών) και της συγκέντρωσης του όζοντος κατά 8%. Με την αύξηση της θερμοκρασίας, ερχόμαστε αντιμέτωποι με την αύξηση των δασικών εκτάσεων που θα καταστρέφονται εξαιτίας πυρκαγιών, των καυσώνων καθώς και των ακραίων βροχοπτώσεων. Συχνά εκλαμβάνουμε την κλιματική αλλαγή ως ένα γεγονός που επηρεάζει αρνητικά, αποκλειστικά το περιβάλλον, και αγνοούμε ότι στην πραγματικότητα, αποτελεί τη μεγαλύτερη απειλή για την υγεία παγκοσμίως, αυξάνοντας τις ήδη υπάρχουσες ασθένειες αλλά και δημιουργώντας νέες, ενώ μπορεί να οδηγήσει και σε πρόωρο θάνατο εκατομμυρίων ανθρώπων. Εύκολα γίνεται αντιληπτό, ότι τέτοιες μεταβολές θα επηρεάσουν περισσότερο τις γηραιότερες και φτωχότερες ομάδες του πληθυσμού. Ο όρος «κλιματική αλλαγή» λοιπόν, τείνει να περιγράψει μία “δυστοπία” που θα κληθούμε να αντιμετωπίσουμε σύντομα, αν δεν δράσουμε άμεσα και αποτελεσματικά.

Παρά τις καταστροφικές συνέπειες της πανδημίας παγκοσμίως, ο κορωνοϊός υπήρξε ίσως η αφορμή να συνειδητοποιήσουμε τη μεγάλη σημασία και την εφαρμογή της επιστημονικής γνώσης στην αντιμετώπιση κρίσεων. Δόθηκε έμφαση στην υπευθυνότητα, τη συνεργασία και την αξία ύπαρξης υπεύθυνης ηγεσίας, με σκοπό τη διασφάλιση του υπέρτατου αγαθού· της υγείας. Ανάλογου μεγέθους κρίση αποτελεί και η Κλιματική Αλλαγή. Αν και η χώρα διαθέτει για το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα το αναθεωρημένο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), που καλύπτει την περίοδο 2021 – 2030, το σχέδιο αυτό αποκλίνει ενός σχεδίου συμβατού με την μακροπρόθεσμη στόχευση για ουδετερότητα από πλευράς εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου το 2050, όπως προκύπτει από την σύγκρισή του με αναλύσεις διεθνών ενεργειακών οργανισμών και υπό το πρίσμα της πρόσφατα τεθείσας σε εφαρμογή Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας (ΕΠΣ), η οποία εντατικοποιεί και επιταχύνει τον μετασχηματισμό του ενεργειακού συστήματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η απόκλιση κυρίως αφορά σε μειωμένους, έναντι των ενδεδειγμένων, βαθμούς εξοικονόμησης ενέργειας και υποκατάστασης υγρών ορυκτών καυσίμων από εναλλακτικές αιεφόρες μορφές ενέργειας (ανανεώσιμος ηλεκτρισμός, προηγμένα βιοκαύσιμα, πράσινο υδρογόνο). Ανεξάρτητα από την ανάγκη βελτίωσης του ΕΣΕΚ, η συμπλήρωσή του με λεπτομερές σχέδιο υλοποίησης (implementation plan) είναι αναγκαία. Καθώς και η επικαιροποίησή του, λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις που ο κορωνοϊός και τα αντίστοιχα μέτρα επιφέρουν στην εθνική και παγκόσμια οικονομία. Χρειαζόμαστε λύσεις περισσότερο ριζοσπαστικές, συμμετοχικές και καινοτόμες από αυτές που προβάλλει το ΕΣΕΚ.

Για την προσπάθεια αυτή, απαιτούνται μηχανισμοί συντονισμού και παρακολούθησης της προόδου, καθώς και ένα νέο πλαίσιο κλιματικής συν-διακυβέρνησης για τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και της κλιματικής δικαιοσύνης, καθ' όλη τη μακρά περίοδο των μεγάλων αλλαγών που έχουμε μπροστά μας.

Οι ανάγκες αυτές υπερβαίνουν το ισχύον νομικό πλαίσιο.

Στη συζήτηση πριν δύο χρόνια, για τη συνταγματική αναθεώρηση, είχε προταθεί η αναθεώρηση του άρθρου 24 του Συντάγματος, με σκοπό να ενσωματωθούν οι αρχές του μετριασμού και της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή καθώς και οι συνεπακόλουθες μεγάλες φυσικές καταστροφές. Οι προσπάθειες αυτές δεν καρποφόρησαν.

Ωστόσο σήμερα, καθίσταται περισσότερο από ποτέ αναγκαία μία ολοκληρωμένη νομοθετική παρέμβαση, μέσα από ένα νέο, κλιματικό νόμο.

Με τον νέο κλιματικό νόμο ως θεσμική ασπίδα, η χώρα μας θα προσπαθήσει να υλοποιήσει με συνέπεια τους στόχους και τα μέτρα για την κλιματική ουδετερότητα, καθώς και να μπορέσει να τους μετατρέψει σε νομικές υποχρεώσεις.

Ήδη η Κίνα ανακοίνωσε τον στόχο της να επιτύχει ουδετερότητα εκπομπών αερίων θερμοκηπίου πριν από το 2060, ενώ η Ιαπωνία και η Νότια Κορέα δεσμεύτηκαν να μειώσουν τις εκπομπές άνθρακα στο μηδέν έως το 2050.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται σε προχωρημένες διεργασίες για την αναθεώρηση του ευρωπαϊκού κλιματικού στόχου για το 2030 (από 40% μείωση ρύπων που είναι σήμερα, σε τουλάχιστον 55%) και την ψήφιση ενός ευρωπαϊκού κλιματικού νόμου που θα οδηγήσει σε κλιματική ουδετερότητα την ήπειρο μας μέχρι το 2050. Ο μακροπρόθεσμος αυτός στόχος προβλέπεται στην Πράσινη Συμφωνία για το Κλίμα και έχει ήδη εγκριθεί από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Σε επίπεδο κρατών μελών, μέχρι στιγμής οι Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ιρλανδία, Ισπανία, Ολλανδία, Σουηδία και Φινλανδία έχουν ψηφίσει εθνικούς κλιματικούς νόμους, ενώ αρκετές άλλες χώρες βρίσκονται σε στάδιο προετοιμασίας.

Εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ηνωμένο Βασίλειο (ΗΒ) και η Νορβηγία έχουν επίσης κλιματικούς νόμους, με το ΗΒ να είναι το πρώτο που ήδη από το 2008, εφαρμόζει κλιματικό νόμο, έχοντας τεκμηριώσει μέσω σχετικών μελετών, όπως η έκθεση του N. Stern το 2007, το τεράστιο κόστος της απραξίας.

Σχεδόν όλες οι νομοθεσίες για το κλίμα έχουν οικοδομηθεί πάνω σε ποσοτικούς στόχους, με την πλειονότητα τους να καταλήγουν σε μηδενικές εκπομπές μέχρι το 2050, προβλέποντας και ενδιάμεσους στόχους επίτευξης. Οι νόμοι αυτοί συνοδεύονται από έναν προϋπολογισμό εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, δηλαδή τις σωρευτικές εκπομπές κάθε χώρας μέχρι το 2050.

Όσον αφορά στους μηχανισμούς παρακολούθησης και ελέγχου των στόχων αυτών και της καλής εκτέλεσης των κλιματικών προϋπολογισμών, η Γερμανία έχει τον πιο ενδελεχή, με δομές συντονισμού και ευθύνης ανά υπουργείο. Στις περισσότερες νομοθεσίες των άλλων χωρών, η κυβέρνηση υποχρεούται κάθε χρόνο να παρουσιάσει τη διαθέσιμη δημόσια και ιδιωτική χρηματοδότηση για το κλίμα, μαζί με το προσχέδιο της πρότασης προϋπολογισμού.

Οι εμβληματικοί στόχοι ανά χώρα και τα εργαλεία υλοποίησής τους, όπως ο ανθρακικός φόρος στη Γαλλία και στη Γερμανία ή η αποκλειστική ταξινόμηση νέων οχημάτων μηδενικών εκπομπών από το 2040 στην Ισπανία, παρουσιάζονται αναλυτικά μέσα στους κλιματικούς νόμους. Για παράδειγμα, η Γαλλία προχωρά σε πλήρη απολιγνιτοποίηση ως το 2022, και δια του κλιματικού της νόμου προσφέρει προληπτική στήριξη στο επηρεαζόμενο εργατικό δυναμικό. Σημειώνεται πως η Γαλλία έχει την ευχέρεια της πυρηνικής ενέργειας (που στο πλαίσιο του κλιματικού της νόμου διατηρεί μέχρι το 2035 – παράρτημα του παρόντος).

Αντίθετα στην Ελλάδα, που έχουν ανακοινωθεί εξαιρετικά φιλόδοξοι στόχοι για την απολιγνιτοποίηση ενώ η συμβολή μας στην Κλιματική Αλλαγή είναι πολύ μικρή, συγχρόνως προωθείται η χρήση εισαγόμενου καυσίμου (φυσικό αέριο), εισάγεται ηλεκτρική ενέργεια από γειτονικές χώρες (που παράγουν ρεύμα και από άνθρακα ή πυρηνικά) και θεσμοθετείται η εκτεταμένη και σταδιακά παρωχημένη καύση-ενεργειακή αξιοποίηση των απορριμμάτων. Όλα τα προαναφερθέντα δημιουργούν σοβαρές εθνικές, οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες: Καταστρέφεται η ανάπτυξη και η ευημερία ολόκληρων Περιφερειών αφού δεν προκρίνονται εναλλακτικές αναπτυξιακές λύσεις για τις περιοχές απολιγνιτοποίησης, υποβαθμίζεται η ΔΕΗ, γεγονός που αποτελεί σοβαρό εθνικό πλήγμα, εξακολουθούμε να χρησιμοποιούμε ορυκτά καύσιμα και μάλιστα εισαγόμενα, επιτείνονται πυρηνικοί κίνδυνοι από το Κοζλοντούι στη Βουλγαρία και το Ακούγιου στην Τουρκία, καταστρατηγούνται βασικές αρχές της κυκλικής οικονομίας και της ανακύκλωσης, παράγονται τοξικότεροι ρύποι από την προωθούμενη εκτεταμένη καύση απορριμμάτων και δεν φαίνεται να διασφαλίζονται οι χαμένες θέσεις εργασίας των κατοίκων των λιγνιτικών περιοχών.

Επιπλέον, στις περισσότερες περιπτώσεις ορίζεται, στο πλαίσιο του νόμου, ένα ανεξάρτητο Κλιματικό Συμβούλιο με δικό του προϋπολογισμό, το οποίο επεξεργάζεται τεκμηριωμένες προτάσεις και τις θέτει υπόψη της πολιτικής ηγεσίας και της κοινωνίας των πολιτών. Αρκετές χώρες έχουν εγκαθιδρύσει δομές και πλατφόρμες για τη θεσμοθετημένη συμμετοχή των πολιτών (Ηνωμένο Βασίλειο, Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Ολλανδία και Ισπανία), προκειμένου να εφαρμόσουν στην πράξη την κλιματική συν-διακυβέρνηση.

Σχετικές προσπάθειες στην Ελλάδα έχουν ήδη ξεκινήσει. Για παράδειγμα, η WWF Ελλάς καλεί πολίτες και φορείς να συμμετάσχουν ενεργά σε αυτή την κατεύθυνση. Είναι πολύ σημαντικό να συνεργαστούν όλες οι πολιτικές δυνάμεις και οι σχετικοί φορείς, στη βάση αυτών των πρωτοβουλιών, ώστε να προχωρήσουμε με ταχύτητα μπροστά.

Με τη θέσπιση αυτού του νόμου, θα κατοχυρωθεί επιτέλους το ανθρώπινο δικαίωμα να ζει κάποιος σε υγιές κλίμα. Επιπλέον, θα διασφαλιστούν και στην Ελλάδα οι βασικές προβλέψεις της Σύμβασης του Aarhus, της πρόσβασης δηλαδή του πολίτη στην πληροφορία, στη λήψη αποφάσεων και στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα και για πολιτικές αντίθετες με την προστασία του κλίματος.

B. Κρίσιμες Παράμετροι

Παγκόσμια προσπάθεια

- Πορεία υλοποίησης της Συμφωνίας του Παρισιού.
- Ανάγκη εντατικοποίησης της προσπάθειας και ενίσχυσης της φιλοδοξίας.
- Στόχοι περιορισμού της αύξησης θερμοκρασίας κατά 1.5 – 2°C.
- Βιώσιμη Ανάπτυξη – 17 Στόχοι ΟΗΕ.

Ευρωπαϊκή πρωτοπορία

- Φιλόδοξοι στόχοι ήδη για το 2020
- Νέοι, περισσότεροι φιλόδοξοι στόχοι για το 2030
- Κλιματική Ουδετερότητα μέχρι το 2050
- Πανευρωπαϊκή κλιματική νομοθεσία σε επίπεδο Ε.Ε.

Η ελληνική προσαρμογή

Στη χώρα μας η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί συνταγματική υποχρέωση του κράτους και δικαίωμα του καθενός, ενώ για την διαφύλαξή τους το κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας (αρ. 24 Σ).

Άρα στην Ελλάδα, τόσο η προστασία όσο και η διαφύλαξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αναδεικνύονται σε βασικές προϋποθέσεις (sine qua non) για την διασφάλιση της υγείας και της ποιότητας ζωής των πολιτών.

Δεδομένων μάλιστα των αρνητικών συνεπειών που έχει ήδη επιφέρει και συνεχίζει να επιφέρει, με ανησυχητικά κλιμακούμενους ρυθμούς, η αύξηση της θερμοκρασίας της Γης και η Κλιματική Αλλαγή στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον της Ελλάδας, κρίνεται αναγκαία η θέσπιση κλιματικής νομοθεσίας η οποία και θα αποτελέσει ένα ολοκληρωμένο συνεκτικό πλαίσιο τόσο για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου όσο και για την προσαρμογή της χώρας στην εξελισσόμενη Κλιματική Αλλαγή.

Στο νέο αυτό νόμο-πλαίσιο θα μπορούσε να ενσωματωθεί και να αναδειχθεί μέσω της ρητής και διακριτής επικαιροποίησής του, το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ), ο μακροπρόθεσμος στόχος μείωσης των εκπομπών της χώρας για το 2050 καθώς και ενδιάμεσοι στόχοι ορόσημα αλλά και να νομοθετηθούν δομές συντονισμού, παρακολούθησης ελέγχου και προώθησης της ενεργής συμμετοχής των πολιτών. Στόχος είναι να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις συν-διαμόρφωσης των αλλαγών και των μεταρρυθμίσεων που απορρέουν από την εφαρμογή των ευρωπαϊκών και διεθνών υποχρεώσεων της χώρας, από τους απλούς πολίτες.

Με αφορμή τα έντονα καιρικά φαινόμενα και τα προβλήματα ηλεκτροδότησης που δημιουργήθηκαν καθώς και τις συνέπειες αυτών, η ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της προσαρμοστικής ικανότητας των πόλεων στις φυσικές καταστροφές, που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή πρέπει να είναι στο επίκεντρο των σχετικών πρωτοβουλιών. Η εμπλοκή και του ιδιωτικού τομέα σε αυτή την προσπάθεια (ενδεχομένως με τη μορφή συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα), θα ενισχύσει υπάρχουσες και θα δημιουργήσει νέες αγορές, συνεισφέροντας στην οικονομία της χώρας. Επιπρόσθετα, θα εμπλέξει ιδιωτικές επιχειρήσεις και το προσωπικό αυτών στη διαδικασία εφαρμογής του κλιματικού νόμου πιο ενεργά, συμβάλλοντας στην όλη προσπάθεια ενεργούς συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στη φάση εφαρμογής των κλιματικών πρακτικών που παρουσιάζονται στις επόμενες ενότητες της πρότασής μας.

Αξίζει να τονιστεί πως η Τράπεζα της Ελλάδας, στην εμβληματική της μελέτη, που δημοσιεύτηκε το 2011, υπολογίζει ότι η χώρα μας θα υποστεί ένα κόστος 700 δις ευρώ μέχρι το 2100 αν δεν δράσουμε άμεσα.

Γ. Στόχοι και Κατευθύνσεις της Πρότασής μας

Στόχοι:

1. Θεσμοθέτηση **ποσοστιαίων στόχων** για τη μείωση των **εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου, την εξοικονόμηση ενέργειας και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας** για το **2030, το 2040 και το 2050** σε σύγκριση με τα ποσοστά εκπομπών του 1990
2. **Κλιματική ουδετερότητα** στην Ελλάδα έως το 2050.
3. Συγκεκριμένοι **στόχοι μείωσης** των εκπομπών που προκαλούνται από δράσεις της **κυβέρνησης και του Δημόσιου τομέα** έως το 2030.
4. Συγκεκριμένος **προϋπολογισμός υποστήριξης** επίτευξης των στόχων και των σχετικών δομών που απαιτούνται.

Βασικές Κατευθύνσεις:

A) Διαβούλευση – Συν διαμόρφωση – Δημοκρατία

B) Παρακολούθηση και Έλεγχος

Γ) Προτεραιότητες

A) Διαβούλευση – Συν διαμόρφωση – Δημοκρατία

1. Σύσταση **Ανεξάρτητου Κλιματικού Συμβουλίου** (επιστημονικό όργανο) αποτελούμενο από διακεκριμένους εκπροσώπους της επιστημονικής κοινότητας που χαίρουν ευρείας αποδοχής, το οποίο θα:
 - Παρέχει εξειδικευμένες συμβουλές στην κυβέρνηση για την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής καθώς και των απαιτούμενων πόρων στην λειτουργία της οικονομίας και την προσφορότερη προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.
 - Παρακολουθεί την πρόοδο της Κυβέρνησης στη μείωση των εκπομπών και στην επίτευξη των γενικότερων στόχων που θα τεθούν στο πλαίσιο της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή
 - Προσαρμόζει τους στόχους που τίθενται ανάλογα με την πρόοδο που σημειώνεται, ενώ θα εξειδικεύει τα μέσα επίτευξης των στόχων.
2. Θεσμοθέτηση **Κλιματικής Συνέλευσης**. Στόχος μιας τέτοιας ομάδας πολιτών είναι η άμεση συμμετοχή τους στην προετοιμασία ή υλοποίηση του νόμου, καθορίζοντας μια σειρά βραχυπρόθεσμων κυρίως μέτρων για την επίτευξη της μείωσης των εκπομπών αερίων στο ποσοστό που θα ορίζεται από τον νόμο. Οι πολίτες θα συνεισφέρουν στη διαμόρφωση μιας **σειράς προτάσεων** γύρω από ζητήματα που τους απασχολούν, όπως ενδεικτικά αυτά που σχετίζονται με την ενεργειακή απόδοση, τον θερμικό εκσυγχρονισμό των κατοικιών, την γεωργία, την βιώσιμη κινητικότητα καθώς και την οικολογική φορολογία. Με αυτόν τον τρόπο οι πολίτες θα έχουν φωνή σε μια **ανοιχτή και δημοκρατική διαδικασία**.

Οι πολίτες θα επιλεγούν τυχαία για τη διαδικασία αυτή, ώστε να εκπροσωπούν ένα, όσο το δυνατόν, πιο αντιπροσωπευτικό δείγμα της ελληνικής κοινωνίας, με έμφαση στη συμμετοχή νέων. Η Κλιματική Συνέλευση θα λειτουργήσει βάσει συνεδριάσεων μεταξύ πολιτών και εμπειρογνομόνων, οι οποίοι θα κληθούν να τροφοδοτήσουν τη συζήτηση για την ενημέρωση και τον προβληματισμό των πολιτών γύρω από περιβαλλοντικά ζητήματα. Οι αντικρουόμενες ίσως απόψεις των ειδικών αποτελούν βασικό στοιχείο για την επιτυχία της Κλιματικής Συνέλευσης.

Για την εύρυθμη λειτουργία της διαδικασίας συμμετοχής των πολιτών, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η κατάρτιση προϋπολογισμού, ο οποίος θα καλύπτει τόσο την αρχική διαδικασία επιλογής των πολιτών, όσο και τα έξοδα των πολιτών καθ' όλη τη διάρκεια των συναντήσεών τους (μεταφορές, διαμονή), συμπεριλαμβανομένων πιθανών αποζημιώσεων για πολίτες που παρευρίσκονται στις συναντήσεις εντός του ωραρίου εργασίας τους.

3. Σύσταση **Επιτροπής Διαλόγου** για την υποστήριξη των πολιτών-μελών καθώς και για τη διασφάλιση της μέγιστης δυνατής συναίνεσης και συνεργασίας μεταξύ όλων των εμπλεκομένων (πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων, επιστημονικού και επιχειρηματικού κλάδου) στη διαδικασία της Κλιματικής Συνέλευσης. Συμπληρωματικά, η Επιτροπή Διαλόγου διασφαλίζει ότι οι πληροφορίες που παρέχονται στην ομάδα αυτή των πολιτών κατά τις συναντήσεις τους, είναι σαφείς και επαρκείς και ότι η ομάδα επικεντρώνεται επιτυχώς στον στόχο της. Η Επιτροπή αυτή θα αποτελείται από εμπειρογνώμονες σε θέματα κλιματικής αλλαγής, πράσινης ανάπτυξης και συμμετοχικής δημοκρατίας, καθώς και αιρετούς από την τοπική και περιφερειακή αυτοδιοίκηση.
4. Σύσταση **Επιτροπής Διαφάνειας και Λογοδοσίας** που θα διασφαλίζει ότι η διαδικασία της Κλιματικής Συνέλευσης συμμορφώνεται στους κανόνες ηθικής και δεοντολογίας.
5. Εφαρμογή συστήματος **ετήσιου «επιτρεπτού προϋπολογισμού εκπομπών»** (emissions budget) σε εθνικό ή/και τοπικό επίπεδο με διαχωρισμό μεταξύ δημόσιου, ιδιωτικού και κοινωφελούς τομέα. Ο προϋπολογισμός εκπομπών θα έχει πενταετή ορίζοντα και θα κατατίθεται μαζί με τον οικονομικό προϋπολογισμό κάθε χρόνο προς επικαιροποίηση, θα συνοδεύεται με το αντίστοιχο κόστος υλοποίησης και στην συνέχεια θα παρακολουθείται η πορεία υλοποίησής του και θα υπόκειται σε κοινοβουλευτικό έλεγχο. Παράλληλα προτείνεται να υπάρξει κι ένα σύστημα υποστήριξης όσων θα θιγούν οικονομικά (νοικοκυριά, επιχειρήσεις, επενδυτές).

Β) Παρακολούθηση και Έλεγχος

Προτείνεται, στα πρότυπα του Γερμανικού και Δανέζικου Νόμου, να υπάρχει παρακολούθηση και έλεγχος, τόσο μέσω του Προϋπολογισμού όσο και μέσω κατάθεσης σχετικής έκθεσης, ενημέρωσης και ελέγχου της στοχοθεσίας της Κυβέρνησης στην Επιτροπή Περιβάλλοντος της Βουλής κάθε 5 Ιουνίου (Ημέρα Περιβάλλοντος), με σχετική ακρόαση του ΥΠΕΝ ή και άλλων Υπουργών.

Στο γερμανικό μοντέλο η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση υποβάλλει στη Γερμανική Ομοσπονδιακή Βουλή (και στην «κάτω Βουλή», το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο των Ομόσπονδων Κρατιδίων) μαζί με τον Κρατικό Προϋπολογισμό κάθε έτους απολογιστικά στοιχεία που περιλαμβάνουν κυρίως μια επισκόπηση της συμμόρφωσης στις ετήσιες εκπομπές στους καθορισμένους τομείς και μια επισκόπηση του ευρωπαϊκού Κανονισμού για την προστασία του Κλίματος, καθώς και μια πρόβλεψη της αναμενόμενης μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου.

Στο Δανέζικο μοντέλο υπάρχει επίσης ετήσιος έλεγχος από τη Βουλή των δράσεων που αναλαμβάνει η κυβέρνηση προκειμένου να επιτύχει τους στόχους της. Ειδικότερα: κάθε Σεπτέμβρη ο αρμόδιος Υπουργός καταθέσει ένα σχέδιο κλιματικής πολιτικής στη Βουλή το οποίο περιλαμβάνει α) την πρόοδο την εκπλήρωση των στόχων και την εκτίμηση του Υπουργείου για το αν οι στόχοι είναι εφικτοί β) έκθεση με τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες πρωτοβουλίες και μέτρα και αναμενόμενα αποτελέσματα γ) έκθεση με τις προτάσεις του Συμβουλίου του Κλίματος. Κάθε Δεκέμβρη το Υπουργείο καταθέτει στη Βουλή Έκθεση με τις επιπτώσεις των μέτρων που έχουν ληφθεί. Η πλειοψηφία των βουλευτών, αν κριθεί σκόπιμο, μπορεί να απαιτήσει τη λήψη περαιτέρω μέτρων ενώ μέσω του νόμου δόθηκε το δικαίωμα στους βουλευτές να μπορούν να θέτουν υπό αμφισβήτηση τον αρμόδιο Υπουργό (σαν πρόταση δυσπιστίας) και να τίθεται η πρότασή τους σε ψηφοφορία.

Γ) Προτεραιότητες

1. Δέσμευση για εφαρμογή βασικής αρχής **«Ενεργειακή Απόδοση Πρώτα»**, σύμφωνα με την οποία σε κάθε είδους απόφαση που σχετίζεται με σχεδιασμό, κατασκευή, λειτουργία και χρηματοδότηση στο ενεργειακό σύστημα, σε όλη την ενεργειακή αλυσίδα από την παραγωγή στην μεταφορά μέχρι και την κατανάλωση, είναι επιβεβλημένη η εξέταση της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης τουλάχιστον ως εναλλακτικής πολιτικής. Η εφαρμογή της παραπάνω βασικής αρχής αποτελεί υποχρέωση της Κυβέρνησης και διαπερνά το σύνολο του δημόσιου, ιδιωτικού και κοινωφελούς τομέα της οικονομίας με διαφορετικούς για κάθε τομέα βαθμούς επιβολής διαχρονικά. Ενδεικτικά αναφέρουμε τη θεσμοθέτηση κινήτρων, όπως η έκπτωση από τη φορολογία εισοδήματος για ενεργειακή αναβάθμιση διαμερισμάτων/κατοικιών (αλουμίνια, εγκατάσταση ηλιακών θερμοσίφωνων, αντικατάσταση παλιών ενεργοβόρων οικιακών συσκευών κλπ.) με παράλληλη παροχή κινήτρων για χρήση ελληνικής παραγωγής προϊόντων, κατ' αντιστοιχία με τα παραδείγματα άλλων ευρωπαϊκών χωρών (σημειώνεται ότι το 75% των πρώτων υλών για ένα πλήρες πρόγραμμα εξοικονόμησης παράγεται στη χώρα μας).
2. Προώθηση των **ανανεώσιμων πηγών ενέργειας** σε επίπεδο **τελικής χρήσης**. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη μεγάλη διείσδυση των ΑΠΕ στον ηλεκτρισμό είναι, πέραν της ισόρροπης χωροταξίας των μονάδων παραγωγής με σεβασμό στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, στην ιστορικότητα των περιοχών, στη βιοποικιλότητα και στην ομαλή συνύπαρξη με την πολύπλευρη βιώσιμη ανάπτυξη, να αλλάξει εκ βάθρων και ο σχεδιασμός των δικτύων μεταφοράς και διανομής, να προχωρήσει η υπογειοποίησή τους και να διασφαλιστεί η επάρκεια του συστήματος.

Αρχικά, πρέπει να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που απορρέουν από την νέα ευρωπαϊκή στρατηγική για τα υπεράκτια (offshore) αιολικά πάρκα και το δυναμικό που διαθέτουμε στις ελληνικές θάλασσες.

Επιπλέον, πέρα από τις κυμαινόμενες ΑΠΕ, σημαντικό ρόλο στην αλλαγή του ενεργειακού μίγματος στην Ελλάδα θα παίξει και η γεωθερμία. Το σημαντικό δυναμικό της χώρας, τόσο στον ηπειρωτικό κορμό όσο και στα νησιά, σε συνδυασμό με το χαμηλό κόστος παραγωγής μπορεί να ενισχύσει σημαντικά το ποσοστό διείσδυσης των ΑΠΕ αλλά και να συγκρατήσει το κόστος ενέργειας για τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις.

Τέλος, θα πρέπει να απομακρυνθούμε από τη λογική της μονοκαλλιέργειας των αιολικών πάρκων και να προωθηθεί η αποκεντρωμένη παραγωγή και πολύπλευρη ενέργεια όπως η αιολική, ηλιακή, υδροηλεκτρική, θαλασσίων ρευμάτων (Εύριπος, Ωρεοί, Κάβο Ντόρο, Ρίο-Αντίρριο κλπ), κυματισμού, βιομάζας, ωσμωτικής ή «γαλάζιας».

Η ανάπτυξη αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί και από μεμονωμένους πολίτες και ομάδες παραγωγών που δρουν εντός της τοπικής κοινωνίας. Με έμφαση στα μικρά και μεσαία έργα ΑΠΕ, εγγύτερα στα σημεία ζήτησης, σε επιχειρήσεις και κατοικίες και στην ουσιαστική θεσμική ενίσχυση των συνεργατικών μοντέλων ανάπτυξης, όπως οι πραγματικές **ενεργειακές κοινότητες**, θα δίνεται η δυνατότητα σε κατοίκους νησιών, απομακρυσμένων περιοχών, πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, Δήμων, Περιφερειών, ακόμα και ενοίκων πολυκατοικιών να παράγουν, αποθηκεύουν και καταναλώνουν την ενέργεια, και, αν τους περισσεύει, να την πωλούν και να διαμοιράζονται τα κέρδη.

3. Προτείνονται **πράσινες δημόσιες προμήθειες**, μετακινήσεις δημοσίων λειτουργιών με ηλεκτροκίνητα οχήματα, αξιολόγηση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των δράσεων της κυβέρνησης, ενεργειακή αναβάθμιση του κτιριακού αποθέματος του Δημοσίου (Πρόγραμμα Ηλέκτρα 2020-2026), με σκοπό τον περιορισμό των ρύπων στο Δημόσιο τομέα.
4. Υλοποίηση δράσεων που θα περιορίσουν την **ενεργειακή φτώχεια**, όπως η εφαρμογή σε ευρεία κλίμακα προγραμμάτων ενεργειακής αναβάθμισης κατοικιών (με επείγουσα την εξασφάλιση της αντισεισμικής θωράκισης των κατοικιών σε πρότερο στάδιο), η αναβάθμιση της λειτουργίας του Παρατηρητηρίου Ενεργειακής Φτώχειας και ο προσδιορισμός κατάλληλων δεικτών καταγραφής και παρακολούθησης του προβλήματος. Η ενεργειακή φτώχεια χτυπά πάνω από 50 εκατομμύρια πολίτες της Ευρώπης και στη χώρα μας ξεπερνά τις 700 χιλιάδες οικογένειες. Αντί να επιδοτούμε κάθε χρόνο την κατανάλωση ηλεκτρικού ρεύματος των ευάλωτων νοικοκυριών, ας θωρακίσουμε την κατοικία τους, καθιστώντας τους ταυτόχρονα μικροπαραγωγούς της δικής τους ενέργειας, εξαλείφοντας οριστικά το πρόβλημα. Στην κατεύθυνση αυτή, προτείνεται η **παροχή κινήτρων και στοχευμένων χρηματοδοτικών προγραμμάτων** με σκοπό τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης κτιρίων κατοικίας ενεργειακά ευάλωτων νοικοκυριών.
5. **Θεσμοθέτηση Ταμείου Ασφάλισης**, προκειμένου να θωρακιστούν τα νοικοκυριά από τα ακραία καιρικά φαινόμενα, στα πρότυπα αντίστοιχων ταμείων που υπάρχουν σε άλλες χώρες, κυρίως για την προστασία από σεισμούς. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Τουρκίας, που μετά τον καταστροφικό

σεισμό του '99 θεσμοθετήθηκε η υποχρεωτική ασφάλιση όλων των κατοικιών, με επιδότηση μέσω ενός Συνεγγυητικού Ταμείου Ασφάλισης Φυσικών Καταστροφών. Χώρες της Ευρώπης όπως η Ελβετία, η Ισπανία και η Ρουμανία έχουν ήδη ιδρύσει Συνεγγυητικά Ταμεία Φυσικών Καταστροφών. Αυτή τη λογική προτείνουμε να προσαρμόσουμε στην Ελλάδα για τα ακραία καιρικά φαινόμενα και την αντισεισμική προστασία, μαζί με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα.

6. Θεσμοθέτηση καταβολής στον **Εθνικό Λογαριασμό Κοινωνικής Αλληλεγγύης Γενεών (ΕΛΚΑΓ)** εισφοράς από τις παραχωρήσεις θαλασσιών περιοχών για ενεργειακά έργα ΑΠΕ (Αιολικά Πάρκα, Κυματική Ενέργεια κλπ) κατ' αντιστοιχία του Ν.4162/2013, μιας από τις σημαντικές προτάσεις νόμου της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΠΑΣΟΚ η οποία υπερψηφίστηκε και έγινε νόμος κατά την περίοδο της Μεταπολίτευσης θεσμοθετώντας τον εν λόγω Λογαριασμό και περαιτέρω ενίσχυση για τις συντάξεις των Ελλήνων με την εισφορά εσόδων από την παραχώρηση περιοχών για εξόρυξη.
7. Εντοπισμός δραστηριοτήτων, προϊόντων και υπηρεσιών που σχετίζονται με την προστασία του κλίματος και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και θα μπορούσαν να τεθούν σε **χαμηλότερες κλίμακες ΦΠΑ**, βάσει κριτηρίων κλιματικής ουδετερότητας.
8. Άμεση ολοκλήρωση, έγκριση καθώς και επικαιροποίηση ανά τακτά χρονικά διαστήματα (3ετία) όλων των **Περιφερειακών Σχεδίων για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ)**, όπως προβλέπεται στο άρθρο 43 του Ν. 4414/2016.
9. Εισαγωγή δεσμευτικής διάταξης για **αύξηση του δείκτη πρασίνου** ανά κάτοικο στις ελληνικές πόλεις.
10. Θεσμοθέτηση **μετρήσιμου ισοζυγίου** μεταξύ παραγωγής άνθρακα – υπάρχοντος πρασίνου και φύτευσης νέων δέντρων ως κίνητρο, σε συνδυασμό με την προστασία της Ποσειδωνίας και των εν γένει θαλασσιών φυτών και φυκιών που απορροφούν ευεργετικά τεράστιες ποσότητες CO₂.
11. Επικαιροποίηση, ενίσχυση και εφαρμογή της νομοθεσίας για την προστασία της βιοποικιλότητας. Ιδιαίτερη μέριμνα για την προστασία των ενδημικών ειδών ζωής. Προστασία των χερσαίων υδάτινων συστημάτων αλλά και των εν γένει ευαίσθητων οικοσυστημάτων από εισαγωγές ξενικών ειδών.
Επανασύσταση και αναβάθμιση των φορέων διαχείρισης που αφορούν τα οικοσυστήματα.
12. Προστασία του νερού. Εξοικονόμηση με το σταδιακό εκσυγχρονισμό και την αλλαγή του υπογείου δικτύου ύδρευσης των αστικών κέντρων.
Αξιοποίησή για γεωργική και άλλες χρήσεις, των υπογείων, εποχιακών η επεξεργασμένων (Ψυττάλεια) υδάτων που χάνονται στη θάλασσα. Δέσμευση των υποθαλάσσιων πηγών νερού κατά το πρότυπο του Ανάβαλου-Δίνη Αργολίδας (Αρετούσα Χαλκίδας, Γλύφες Κορινθιακού κόλπου κλπ).

13. Θεσμοθέτηση ως πολιτικού στόχου της μηδενικής ρύπανσης σε όλα τα ύδατα. Αυστηροί έλεγχοι και θέσπιση υψηλών αποτρεπτικών προστίμων. Ειδική μέριμνα για τον ποταμό Ασωπό και άλλους ρυπασμένους υδάτινους πόρους. Καμπάνιες για τα αποσίγαρα, τις νάιλον σακούλες και τα πλαστικά καλαμάκια στις παραλίες και τα νερά.
14. Αναθεώρηση των σχεδίων διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών. Ορθολογική διαχείριση των χερσαίων υδάτινων πόρων. Κατασκευή μικρών φραγμάτων και υδαταποθηκών για εξοικονόμηση νερού και αντιπλημμυρική προστασία. Αναβίωση και φυσική αποκατάσταση ποταμών και ρεμάτων, εντός και εκτός των Αστικών κέντρων. Αντιπλημμυρικά έργα με σύγχρονες Περιβαλλοντικές προδιαγραφές.
15. Πρωτοβουλία για έναρξη διεθνούς διαβούλευσης, με στόχο να καταργηθούν τα πυρηνικά εργοστάσια γύρω από τη Μεσόγειο. Ελλάδα, αποπυρηνικοποιημένη ζώνη.
16. Ενίσχυση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες του εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Δ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΛΙΜΑΤΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΑΛΛΩΝ ΧΩΡΩΝ

Ηνωμένο Βασίλειο: “Climate Change of Act”

Ημερομηνία Ψήφισης: 26 Νοεμβρίου 2008

Αναθεώρηση Νόμου: 2019

Δομή: 6 κεφάλαια, 8 schedules (πακέτα συμπληρωματικών εγγράφων)

Κυβέρνηση που προέβη στην ψήφιση νόμου: Labour Party, κεντροαριστερό κόμμα με επικεφαλής τον James Gordon Brown

ΣΤΟΧΟΙ:

- Καθαρά μηδενικές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου έως το 2050, σε σχέση με το 1990 για το Ηνωμένο Βασίλειο (έναντι της μείωσης τάξεως 80% που ίσχυε στην εκδοχή του 2008)
- Καθαρά μηδενικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έως το 2045 για τη Σκωτία.
- Μείωση κατά 95% των αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050, στην Ουαλία.
- Μείωση εκπομπών από την παραγωγή ορυκτών καυσίμων.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ:

- Σύσταση Επιτροπής Κλιματικής Αλλαγής (Committee on Climate Change): Ανεξάρτητος, νόμιμος φορέας που ιδρύθηκε βάσει του Νόμου για την Κλιματική Αλλαγή 2008. Στόχος της επιτροπής είναι να συμβουλεύει το Ηνωμένο Βασίλειο και τις αποκεντρωμένες κυβερνήσεις, σχετικά με τους στόχους εκπομπών καθώς και να υποβάλλει ετήσια έκθεση στο Κοινοβούλιο σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, την προετοιμασία και την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (η κυβέρνηση υποχρεούται να υποβάλλει απάντηση και δική της αναφορά, βασιζόμενη σε αυτή της Επιτροπής). Αποτελείται από εμπειρογνώμονες στους τομείς της επιστήμης της αλλαγής του κλίματος, των οικονομικών, της επιστήμης της συμπεριφοράς, των επιχειρήσεων και της βιομηχανίας. Τα μέλη της επιτροπής έχουν καθήκον: α) να ενεργούν αμερόληπτα και αντικειμενικά, β) να αποφεύγουν τις συγκρούσεις συμφερόντων.
- Διαμόρφωση συστήματος προϋπολογισμών άνθρακα που περιορίζει τις εκπομπές για πενταετείς περιόδους, με τρεις προϋπολογισμούς κάθε φορά, με σκοπό το Ηνωμένο Βασίλειο να μείνει εντός πορείας για την επίτευξη του στόχου του για το 2050. Η επιτροπή έχει συμβουλευτικό ρόλο στον καθορισμό προϋπολογισμού εκπομπών. Εάν η κυβέρνηση παρεκκλίνει από τις συστάσεις της επιτροπής πρέπει να αιτιολογήσει την απόφασή της διεξοδικά.
- Πιλοτικά προγράμματα οικονομικών κινήτρων για τη διαχείριση των οικιακών αποβλήτων.

- Οι εκπομπές αερίων της αεροπορίας και της ναυτιλίας συμπεριλαμβάνονται στους προϋπολογισμούς.
- Η κυβέρνηση έχει το δικαίωμα να απαιτήσει από τους δημόσιους φορείς να κάνουν τη δική τους εκτίμηση επικινδυνότητας καθώς και το σχεδιασμό για την αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων.
- Έμφαση στη ηλεκτρικά οχήματα (ιδανικά να είναι η μόνη επιλογή έως το 2035).
- Αποδοτικά κτίρια και θέρμανση χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.
- Η Συνέλευση Κλίματος (Climate Assembly) αποτελεί το βασικό όργανο θεσμοθετημένης συμμετοχής των πολιτών. Ιδρύθηκε το 2019 και απαρτίζεται από 108 μέλη, για την επιλογή των οποίων στάλθηκαν 30.000 επιστολές πρόσκλησης σε όλη τη χώρα. Το 80% επιλέχθηκε τυχαία από κάθε διεύθυνση στο αρχείο διεύθυνσης ταχυδρομικού κώδικα της Royal Mail, ενώ το υπόλοιπο 20% επιλέχθηκε τυχαία από τις πιο υποβαθμισμένες περιοχές του ίδιου αρχείου, καθώς τα ποσοστά απόκρισης εκτιμάται ότι είναι χαμηλότερα από τους συγκεκριμένους ταχυδρομικούς κώδικες. Τα κριτήρια που τέθηκαν κατά την τυχαία επιλογή τους ήταν η ηλικία (άνω των 16 ετών), το φύλο, η εθνικότητα, το μορφωτικό επίπεδο, το που ζουν στο Ηνωμένο Βασίλειο, αν ζουν σε αστική ή αγροτική περιοχή καθώς και το επίπεδο ανησυχίας τους για την κλιματική αλλαγή.

Γαλλία: “Loi Énergie-Climat”

Ημερομηνία Ψήφησης Αρχικού Νόμου: 17 Αυγούστου 2015

Ημερομηνία Ψήφησης Ισχύοντος Νόμου: 8 Νοεμβρίου 2019

Δομή: 69 άρθρα, οργανωμένα σε 9 κεφάλαια

Κυβέρνηση που προέβη στην ψήφιση νόμου: Social Party, σοσιαλδημοκρατικό πολιτικό κόμμα με επικεφαλής τον Francois Hollande. Αναθεωρήθηκε επί Μακρόν.

ΣΤΟΧΟΙ:

- Μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 40% έως το 2030, σε σχέση με το 1990, και επίτευξη ουδετερότητας άνθρακα έως το 2050.
- Διακοπή της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από άνθρακα έως το 2022.
- Μείωση τελικής κατανάλωσης ενέργειας κατά 50% το 2050 σε σύγκριση με την αναφορά του 2012, στοχεύοντας σε ενδιάμεσους στόχους περίπου 7% το 2023 και 20% το 2030.
- Μείωση κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας ορυκτών καυσίμων κατά 40% το 2030 σε σύγκριση με το έτος αναφοράς 2012. (έναντι 30% που οριζόταν από τον αρχικό νόμο)
- Αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο 23% της ακαθάριστης τελικής κατανάλωσης ενέργειας το 2020 και τουλάχιστον στο 33% αυτής της κατανάλωσης το 2030. (για την επίτευξη αυτού του στόχου, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρέπει να αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 40% της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, το 38% της τελικής κατανάλωσης θερμότητας, το 15% της τελικής κατανάλωσης στον τομέα των μεταφορών και το 10% της κατανάλωσης ενέργειας φυσικού αερίου)
- Μείωση μεριδίου πυρηνικής ενέργειας στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε 50% έως το 2035 (έναντι του 2025 που οριζόταν από τον αρχικό νόμο).

ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ:

- Σύσταση Ανώτατου Συμβουλίου για το Κλίμα (Haut Conseil pour le climat): Το Ανώτατο Συμβούλιο για το κλίμα δημιουργήθηκε στις 27 Νοεμβρίου 2018. Το Ανώτατο Συμβούλιο για το Κλίμα εκδίδει ετήσια έκθεση που θέτει τις δεσμεύσεις και τις ενέργειες της Γαλλίας σε προοπτική, σε σύγκριση με εκείνες άλλων χωρών. Εκδίδει συστάσεις και προτάσεις για τη βελτίωση της δράσης της Γαλλίας, τη συμβολή των διαφόρων τομέων οικονομικής δραστηριότητας στον σεβασμό των προϋπολογισμών άνθρακα, καθώς και τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου που συνδέονται με τις διεθνείς αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές.

Η έκθεση υποβάλλεται στον Πρωθυπουργό και διαβιβάζεται στο Κοινοβούλιο καθώς και στο Οικονομικό, Κοινωνικό και Περιβαλλοντικό Συμβούλιο (εντός έξι μηνών από την υποβολή, η κυβέρνηση υποβάλλει στους παραπάνω, τα μέτρα που έχουν ήδη εφαρμοστεί και εκείνα που σχεδιάστηκαν ως απάντηση στις συστάσεις και προτάσεις αυτής της έκθεσης). Επιπλέον, το Ανώτατο Συμβούλιο γνωμοδοτεί σχετικά με την εθνική στρατηγική χαμηλού άνθρακα και τους προϋπολογισμούς άνθρακα και την πορεία μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου στην οποία δεσμεύεται η Γαλλία. Εκτός από τον πρόεδρό του, το Ανώτατο Συμβούλιο για το κλίμα περιλαμβάνει το πολύ δώδεκα μέλη που έχουν επιλεγεί για την επιστημονική, τεχνική και οικονομική τους πείρα στους τομείς των επιστημών του κλίματος και των οικοσυστημάτων, τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου καθώς και την προσαρμογή και την ανθεκτικότητα στην αλλαγή του κλίματος. Αυτή τη στιγμή αποτελείται από 10 μέλη. Τα μέλη του Ανώτατου Συμβουλίου για το Κλίμα διορίζονται με διάταγμα για πενταετή θητεία, ανανεώσιμη μία φορά. Τα μέλη του Ανώτατου Συμβουλίου για το κλίμα δεν μπορούν να ζητήσουν ή να λάβουν οδηγίες από την κυβέρνηση ή οποιοδήποτε άλλο δημόσιο ή ιδιωτικό πρόσωπο κατά την άσκηση των αποστολών τους.

- Εθνική Στρατηγική χαμηλών εκπομπών άνθρακα ως εργαλείο για την καθοδήγηση της γαλλικής δράσης και ενδεικτικά ανώτατα όρια για τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου που ονομάζονται «αποτύπωμα άνθρακα της Γαλλίας» και «ειδικός προϋπολογισμός άνθρακα για τις διεθνείς μεταφορές» (αναθεωρείται κάθε 5 χρόνια).
- 5ετής νόμος προγραμματισμού από το 2023 που θα θέσει τους κύριους ενεργειακούς στόχους (ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, κατανάλωση ενέργειας, έξοδος από ορυκτά καύσιμα, ελάχιστα και μέγιστα επίπεδα υποχρεώσεων για πιστοποιητικά εξοικονόμησης ενέργειας) και θα καταρτιστεί σε συνεργασία με το Ανώτατο Συμβούλιο για το Κλίμα.
- Δέσμευση για μια προσέγγιση πράσινου προϋπολογισμού (ετήσια έκθεση σχετικά με τον αντίκτυπο του νομοσχεδίου προϋπολογισμού σε περιβαλλοντικά θέματα)
- Διακοπή των τεσσάρων τελευταίων σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με καύση άνθρακα, με παράλληλη υποστήριξη υπαλλήλων και εργολάβων.
- Διασφάλιση νομικού πλαισίου για την περιβαλλοντική αξιολόγηση των έργων με σκοπό την επίτευξη του 33% των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (εγκατάσταση φωτοβολταϊκών και χρήση γεωθερμικής ενέργειας)
- Κοινότητες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (Ενεργειακές Κοινότητες)
- Υποχρεωτική εγκατάσταση ηλιακών συλλεκτών σε νέες αποθήκες, σούπερ μάρκετ και χώρους στάθμευσης.
- Όλα τα κτίρια να έχουν ανακαινιστεί σύμφωνα με το "κτίριο σχεδόν μηδενικής ενεργειακής κατανάλωσης" ή παρόμοια πρότυπα, έως το 2050, με εφαρμογή πολιτικών ενεργειακής ανακαίνισης κατοικιών κυρίως για τα νοικοκυριά με χαμηλά εισοδήματα.
- Η Σύμβαση Πολιτών για το Κλίμα (Convention Citoyenne pour le Climat) αποτελεί το βασικό όργανο θεσμοθετημένης συμμετοχής των πολιτών. Ιδρύθηκε τον Οκτώβρη του 2019. Αποτελείται από 150 μέλη, που προέρχονται τυχαία από τους εκλογικούς καταλόγους και καταλόγους συνδρομητών τηλεφώνου (255.000 αριθμοί τηλεφώνου κλήθηκαν εκ των οποίων το 85% ήταν κινητά και το υπόλοιπο 15% σταθερά). Τέθηκαν 6 κριτήρια: φύλο (52% γυναίκες και 48% άνδρες), ηλικία (6 ηλικιακές ομάδες άνω των 16), επίπεδο μόρφωσης, κοινωνικό-επαγγελματικές κατηγορίες, διαμονή (μεγάλα αστικά κέντρα, εξωτερικά προάστια, αγροτικοί δήμοι). Επιπλέον έχει δημιουργηθεί μια

ομάδα 25 αναπληρωματικών μελών σε περίπτωση πιθανής αποχώρησης μέλους, με σκοπό τη διατήρηση της αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος.

Γερμανία:

“Bundes-Klimaschutzgesetz”

Ημερομηνία Ψήφισης: 12 Δεκεμβρίου 2019

Δομή: 15 άρθρα-2 παραρτήματα με τους τομείς της εφαρμογής και με τις επιτρεπόμενες ετήσιες εκπομπές

Κυβέρνηση που προέβη στην ψήφιση νόμου: Christian Democratic Union, χριστιανοδημοκρατικό, φιλελεύθερο-συντηρητικό πολιτικό κόμμα, με επικεφαλής την Angela Merkel, σε συνεργασία με το SPD Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα.

ΣΤΟΧΟΙ:

- Μείωση τουλάχιστον κατά 55% στις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου έως το 2030, σε σχέση με το 1990, και με δυνατότητα να αυξηθεί αλλά όχι να μειωθεί αυτό το ποσοστό.
- Ετήσιοι στόχοι μείωσης με ετήσιες ποσότητες εκπομπών για τους ακόλουθους τομείς: 1. Ενεργειακή βιομηχανία, 2. Βιομηχανία, 3. Μεταφορές, 4. Κτίρια, 5. Γεωργία, 6. Διαχείριση αποβλήτων και διάφορα.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ:

- Σύσταση του Ανεξάρτητου Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων για Θέματα Κλίματος, αποτελούμενο από 5 μέλη με 5ετή θητεία και τα οποία ορίζονται από την Κυβέρνηση από διαφορετικές ειδικότητες.
- Η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Περιβάλλοντος συγκεντρώνει τα δεδομένα για τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου στους τομείς εφαρμογής του νόμου και τα καταθέτει στο Ανεξάρτητο Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για Θέματα Κλίματος.
- Το Ανεξάρτητο Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για Θέματα Κλίματος συντάσσει εντός τριμήνου από την παροχή των δεδομένων και στοιχείων τα τομεακά προγράμματα απομείωσης των εκπομπών.
- Η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση είναι υπεύθυνη για την λήψη μέτρων προς επίτευξη των στόχων των τομεακών προγραμμάτων και την αναθεώρησή τους, ενώ τα προγράμματα τίθενται σε δημόσια διαβούλευση.
- Θεσπίζεται πρόστιμο, ως κανονιστική παράβαση, ύψους μέχρι 50.000 ευρώ σε όποιον σκοπίμως ή από αμέλεια παραβιάσει τις διατάξεις του νόμου και τις κανονιστικές μετέπειτα ρυθμίσεις για την έρευνα, τη χρήση και την κοινοποίηση των δεδομένων που συλλέγει η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Περιβάλλοντος.
- Προς εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από την ευρωπαϊκή νομοθεσία για την προστασία του Κλίματος και την αγορά των εκχωρήσεων εκπομπών ορίζεται αρμόδιος φορέας το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Περιβάλλοντος, Διατήρησης της Φύσης και Πυρηνικής Ασφάλειας.

- Το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Περιβάλλοντος, Διατήρησης της Φύσης και Πυρηνικής Ασφάλειας καθορίζει σε συντονισμό με το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας και Ενέργειας την αναμενόμενη συνολική μείωση των αερίων του θερμοκηπίου ετησίως και τις επιπτώσεις των προτεινόμενων μέτρων.
- Η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση υποβάλλει στη Γερμανική Ομοσπονδιακή Βουλή (και στην «κάτω Βουλή», το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο των Ομόσπονδων Κρατιδίων) μαζί με τον Κρατικό Προϋπολογισμό κάθε έτους απολογιστικά στοιχεία που περιλαμβάνουν κυρίως μια επισκόπηση της συμμόρφωσης στις ετήσιες εκπομπές στους καθορισμένους τομείς και μια επισκόπηση του ευρωπαϊκού Κανονισμού για την προστασία του Κλίματος.
- Η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση προετοιμάζει και καταθέτει στην Γερμανική Ομοσπονδιακή Βουλή κάθε 30 Ιουνίου μια ετήσια έκθεση για την προστασία του Κλίματος που δείχνει την πορεία των αερίων του θερμοκηπίου και των εκπομπών στους διάφορους τομείς κατ' εφαρμογή των προγραμμάτων καθώς και μια πρόβλεψη της αναμενόμενης μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου.
- Τίθεται στόχος έως το 2030 η δημόσια διοίκηση να οργανωθεί με στόχο την κλιματική ουδετερότητα (με μέτρα εξοικονόμησης ενέργειας κλπ).
- Το Υπουργείο Περιβάλλοντος της Γερμανίας (Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit ή BMU) χρησιμοποιεί τη συμμετοχή πολιτών γύρω από περιβαλλοντικά ζητήματα και πριν τη ψήφιση του Κλιματικού Νόμου. Η διαδικασία αυτή λειτουργεί με συγκέντρωση πολιτών, οι οποίοι αρχικά ενημερώνονται από ειδικούς και εμπειρογνώμονες γύρω από το εκάστοτε ζήτημα, με σκοπό τη μετέπειτα διεξαγωγή συζήτησης και τη δημιουργία κοινών συστάσεων. Με σκοπό τη συγκέντρωση μεγάλου αριθμού ατόμων και απόψεων, το BMU εξασφαλίζει ότι τέτοιες συγκεντρώσεις θα διαδραματίζονται αρκετές φορές και σε διαφορετικές πόλεις της Γερμανίας. Όσοι δεν είναι σε θέση να παρακολουθήσουν τις συναντήσεις από κοντά, έχουν τη δυνατότητα να συνεισφέρουν με τις ιδέες τους μέσω ενός online διαλόγου.

Δανία:

“Forslag til Lov om klima”

Ημερομηνία Ψήφησης Αρχικού Νόμου: 11 Ιουνίου 2014

Ημερομηνία Ψήφησης Ισχύοντος Νόμου: 18 Ιουνίου 2020

Δομή: 14 άρθρα

Κυβέρνηση που προέβη στην ψήφιση νόμου: Social Democrats, σοσιαλδημοκρατικό πολιτικό κόμμα με επικεφαλής την Helle Thorning-Schmidt.

ΣΤΟΧΟΙ:

- Μείωση κατά 70% έως το 2030 σε σύγκριση με το 1990 και κλιματική ουδετερότητα έως το 2050, με μικρότερους στόχους ανά πενταετία με δεκαετή προοπτική.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ:

- Ενίσχυση του Συμβουλίου Κλίματος, με αύξηση του προσωπικού του , διπλασιασμός των πόρων του και ενδυνάμωση της ανεξαρτησίας του με αλλαγή στον τρόπο εκλογής του προέδρου και των μελών του.
- Θεσμοθέτηση ετήσιου ελέγχου από τη Βουλή των δράσεων που αναλαμβάνει η κυβέρνηση προκειμένου να επιτύχει τους στόχους της. Ειδικότερα κάθε Σεπτέμβρη ο αρμόδιος Υπουργός καταθέσει ένα σχέδιο κλιματικής πολιτικής στη Βουλή το οποίο περιλαμβάνει α) την πρόοδο την εκπλήρωση των στόχων και την εκτίμηση του Υπουργείου για το αν οι στόχοι είναι εφικτοί β) έκθεση με τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες πρωτοβουλίες και μέτρα και αναμενόμενα αποτελέσματα γ) έκθεση με τις προτάσεις του Συμβουλίου του Κλίματος. Κάθε Δεκέμβρη το Υπουργείο καταθέτει στη Βουλή Έκθεση με τις επιπτώσεις των μέτρων που έχουν ληφθεί. Η πλειοψηφία των βουλευτών, αν κριθεί σκόπιμο, μπορεί να απαιτήσει τη λήψη περαιτέρω μέτρων ενώ μέσω του νόμου δόθηκε το δικαίωμα στους βουλευτές να μπορούν να θέτουν υπό αμφισβήτηση τον αρμόδιο Υπουργό (σαν πρόταση δυσπιστίας) και να τίθεται η πρότασή τους σε ψηφοφορία.
- Δέσμευση της κυβέρνησης να αξιολογεί τις επιπτώσεις των πολιτικών της για το κλίμα στις εισαγωγές της χώρας και την κατανάλωση. Στο τέλος κάθε χρόνου το αρμόδιο Υπουργείο καταθέτει Έκθεση με τις δράσεις που πραγματοποιήθηκαν το προηγούμενο έτος, για την αποτελεσματικότητα των οποίων γνωμοδοτεί το Συμβούλιο κάθε επόμενο Φεβρουάριο. Αν κριθεί σκόπιμο, το Συμβούλιο προτείνει τη λήψη περαιτέρω μέτρων.
- Δέσμευση της κυβέρνησης να αναπτύσσει τη Στρατηγική της σε ετήσια βάση, λαμβάνοντας υπόψη την επίδραση των πολιτικών πρωτοβουλιών της σε επίπεδο εξωτερικών σχέσεων, εμπορίου και ανάπτυξης προκειμένου να διασφαλίζουν το ρόλο της Δανίας ως πρωτοστατούσα χώρα στις πολιτικές για την κλιματική αλλαγή.

Ολλανδία:

“Klimaatwet”

Ημερομηνία Ψήφισης: 2 Ιουλίου 2019

Δομή: 10 άρθρα

Κυβέρνηση που προέβη στην ψήφιση νόμου: People’s party for Freedom and Democracy, φιλελεύθερο – συντηρητικό πολιτικό κόμμα με επικεφαλής τον Mark Rutte.

ΣΤΟΧΟΙ:

- Μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου κατά 95% το 2050, σε σχέση με τις εκπομπές του 1990 (έτος βάσης)
- Κλιματική ουδετερότητα έως το 2050.
- Μείωση των εκπομπών που προκαλούνται από δράσεις της κυβέρνησης κατά 49% έως το 2030

ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ:

- Ανάπτυξη ενός Σχεδίου Επίτευξης Στόχων, ενός Μηχανισμού παρακολούθησης και μέτρησης της προόδου και τέλος ενός Μηχανισμού συμμόρφωσης/προσαρμογής στα νέα δεδομένα που θα προκύπτουν μετά από την αξιολόγηση των μέτρων που έχουν ληφθεί.
- Συμφωνίες μεταξύ κυβέρνησης και τομέων παραγωγής της οικονομίας με σκοπό την επίτευξη των στόχων. Ειδικότερα οι συμμετέχοντες τομείς είναι ο αγροτικός τομέας, εταιρείες παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος και κλάδοι που σχετίζονται με το δομημένο περιβάλλον και τις μετακινήσεις.
- Η συμφωνία βασίζεται στην αρχή ότι η μείωση των εκπομπών του άνθρακα πρέπει να είναι εφικτή για τον καθένα. Επομένως η κυβέρνηση θα αναζητήσει μία οικονομικά αποδοτική μετάβαση που θα περιορίσει όσο το δυνατόν περισσότερο τις οικονομικές επιπτώσεις στα νοικοκυριά και θα εφαρμόσει μέτρα που δίκαια θα διανέμει μεταξύ πολιτών και επιχειρήσεων τα οικονομικά βάρη που θα προκύψουν.
- Κλειδί για την επιτυχία των μέτρων είναι η σωστή αξιοποίηση του χρόνου έως το 2050, καθορίζοντας ενδιάμεσους στόχους-ορόσημα που θα επιτρέψουν στην χώρα να παρακολουθεί την πρόοδο που σημειώνεται.

Νέα Ζηλανδία:

“Climate Change Response (Emissions Trading Reform) Amendment Act 2020”

Ημερομηνία Ψήφησης Αρχικού Νόμου: 18 Νοεμβρίου 2002

Ημερομηνία Ψήφησης Ισχύοντος Νόμου: 22 Ιουνίου 2020

Δομή: 283 άρθρα – 7 πακέτα συμπληρωματικών εγγράφων (schedules)

Κυβέρνηση που προέβη στην ψήφιση νόμου: Labour Party, κεντροαριστερό πολιτικό κόμμα με επικεφαλής την Helen Clark.

ΣΤΟΧΟΙ:

- Μηδενικές εκπομπές αερίων (πλην του βιογενούς μεθανίου) έως την 1η Ιανουαρίου 2050
- Μείωση τάξεως 10% του βιογενούς μεθανίου έως το 2030 και 24-47% μείωση έως το 2050 σε σχέση με τα επίπεδα του 2017.
- Δημιουργία ενός πλαισίου με το οποίο η Νέα Ζηλανδία θα αναπτύσσει και θα εφαρμόζει σταθερές πολιτικές για την κλιματική αλλαγή που: α) θα συνεισφέρουν στην προσπάθεια περιορισμού της αύξησης της παγκόσμιας θερμοκρασίας μέχρι 1,5°C σε σχέση με τα επιτρεπόμενα προ-βιομηχανικά επίπεδα, και β) θα προετοιμάσουν την Νέα Ζηλανδία να προσαρμοστεί στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής
- Δημιουργία και εφαρμογή ενός συστήματος εμπορίας των εκπομπών που θα υποστηρίζει και θα ενθαρρύνει την προσπάθεια που γίνεται σε παγκόσμιο επίπεδο για μείωση των αερίων του θερμοκηπίου.

ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ:

- Σύσταση 7μελούς Ανεξάρτητης Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή που παρέχει εξειδικευμένες συμβουλές στην κυβέρνηση για τον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και θα παρακολουθεί την πρόοδο της κυβέρνησης στη μείωση των εκπομπών καθώς και στην επίτευξη των γενικότερων στόχων που θα τεθούν στα πλαίσια της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Κύριος ρόλος της Επιτροπής είναι να προσαρμόζει τους στόχους που τίθενται ανάλογα με την πρόοδο που σημειώνεται, ενώ παράλληλα να εξειδικεύει τον τρόπο επίτευξης των στόχων μέσω περιορισμού ακόμα και απαγόρευσης ρυπογόνων δραστηριοτήτων. Έως το 2024, η Επιτροπή πρέπει να παράσχει πληροφορίες για την πιθανή περίπτωση όπου κρίνεται αναγκαίο να συμπεριληφθούν τα αέρια από ακτοπλοϊκές και αεροπορικές δραστηριότητες στους στόχους του 2050.

- Το αρμόδιο Υπουργείο θα στήσει ένα σύστημα «επιτρεπτού προϋπολογισμού εκπομπών» (budgets emissions) με τρόπο ώστε τα όρια που θα τεθούν να επιτευχθούν σε τοπικό επίπεδο αλλά παράλληλα να υπάρξει κι ένα σύστημα υποστήριξης όσων θα θιγούν οικονομικά (νοικοκυριά, επιχειρήσεις, επενδυτές). Για την εφαρμογή αυτού, θα οριστούν 6 χρονικοί περίοδοι (περίπου 4ετούς διάρκειας ο καθένας) με συγκεκριμένους στόχους ανά περίοδο που θα λειτουργήσουν ως ορόσημα στην επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων. Επίσης ανάλογα με την πρόοδο ανά περίοδο δίνεται η δυνατότητα «κράτησης» ή δανεισμού εκπομπών. Πιο συγκεκριμένα, αν το σύνολο των εκπομπών σε μία περίοδο είναι χαμηλότερο από τις εκπομπές που τέθηκαν για την περίοδο αυτή, τότε η διαφορά θα μεταφερθεί στην επόμενη περίοδο ενώ αν είναι μεγαλύτερη, οι εκπομπές της επόμενης περιόδου θα πρέπει να μειωθούν ανάλογα.